

SANAT EĞİTİMİ

Yaratıcın Düşüncesinin Geliştirilmesindeki Önemli Temel

Okul öncesi kurumlarda çocukları oyun oynarken izlerseniz, kendilerinde var olan yaratıcılık potansiyellerini olağanüstü kullanabildiklerini rahatlıkla görebilirsiniz. Yetişkinler çocuklara yeterli zaman ve uygun ortamlar sağlayabilirse, çocuklar bu gizli güçlerini ortaya koyma fırsatı bulurlar ve çevrelerini ya da iç dünyalarını yansıtan öyküler üretebilir, heykeller yapabilir, köprüler, barajlar kurabilir, evler inşa edebilir ve resimler çizip boyayabilirler.

Okul öncesi eğitiminin en önemli amaçlarından biri çocuğun yaratıcılığının geliştirilmesidir. Yaratıcılığın geliştirilmesinde sanat eğitimi programlarının önemli bir yeri vardır.

Sanat programları çalıştığınız grubun ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenmelidir. Diğer bir deyişle sanat programları:

- Yaşantılara dayalı olmalı,
- Uygulamaya olanak vermeli,
- Sanatsal malzemeleri kullanacak beceri eğitimi sağlamalı,
- Çocuğun estetik duyarlılığını geliştirmelidir.

Sanat eğitiminin bu dört özelliği, okul öncesi sanat programının temelini oluşturur. Bu sıralanan özellikler birbiri ile bağlantılı olmasına karşın zaman zaman ağırlık birine ya da birkaçına verilebilir. Çocuklar sanatsal çalışmalar yapmaya her zaman hazırdırlar. Resim, müzik, tiyatro, drama, dans gibi sanat dalları çocuğun yaşantısında oyun olarak kendisini göstermektedir. Sanat, oyunun bir parçası ya da kendisi olarak çocuğun yaşamında hep önemli bir yere sahiptir.

Çocuklarla sanatsal çalışmalar yapabilmek için çevre, duyu, duyum, algı, algı alanı gibi önemli kavramların ne olduğu, ne işe yaradığı konusunda bilgi sahibi olunmalıdır.

Öğrenmenin gerçekleşmesinde beş duyunun farkında olunarak kullanılması, duyumsanan şeylerin doğru ve sağlıklı algılanması önemlidir. Bunun için çocuğun farklı alanlarda yaşantılar geçirmesi gerekir. Çünkü çocuk sanat yaparken (resim, heykel, drama, tiyatro, dans vb.) daha günlük yaşantılarından bir olaydan, bir nesneden, bir duygu veya bir kişiden yola çıkar. Çocuğun çevresini gözlemlemesi ve kişisel yaşantıları öğretmene belli bir birikim sağlar.

Küçük çocuklar duygusal anlamda bilgiye açlardır. Şekillerden ve ayrıntılardan etkilenirler. Yerde yürüyen bir böcek, eriyen buzdan damlayan su tanelerini hayretle izlerler. Bu nedenle büyük heyecan yaşatan bu ve benzeri yaşantılar yetişkinler tarafından desteklenmelidir. Yetişkinlerin rolü çocuğun ayrıntıları fark etmesine, zengin nesne kavramı oluşturmaya ve bütün duyuları kullanmasına yardımcı olmaktır.

Çocuklar bu ve benzeri yaşantılardan yola çıkarak sanatsal çalışmalar yaparlar. Örneğin bir resim çalışması için öncesinde bir konu belirlenip, konuşulup canlandırılmadıysa çocuklar şu soru ve sorunları dile getirirler.

- *Öğretmenim ne çizeyim?
- *Ne yapacağımı bilmiyorum
- *Nasıl yapacağımı bilmiyorum

Bunun için belirlenen konu önceden konuşulmalı, drama yolu ile canlandırılmalı, resim yaparken kullanılacak teknik konusunda bilgi verilmeli daha sonra resim yapmaya geçilmelidir. Öğretmen ya da yetişkin çocuğun sanatsal çalışmalar yapmasını desteklemeli, ona cesaret vermelidir.

Bunun yanında çocuklar, sanat, sanatçı, sanatçıların yapıtları konusunda bilgilendirilmelidir.

- *Sanat nedir?
- *Sanat ne için yapılır?
- *Sanat yapıtı nedir? gibi sorular çocuklara çok soyut gelebilir, onları şaşırtabilir.

Bu bilgilendirme beş-altı yaşlarında daha etkili olmaktadır. Çünkü beş-altı yaşına gelmiş bir çocuk sanatçıların nasıl değişik insan, hayvan ya da nesne çizdikleri konusunu algılayabilir. Sanatçıların sanatlarını üretirken değişik malzemeler kullandıklarını gözlemleyebilir, öğrenebilir. Burada amaç çocuklara sanat tarihi öğretmek değil, onları zengin sanatsal mirasla tanıştırmaktır.

Sanat kültürün bir parçasıdır ve insanlık hakkında bilgi verir.

- *Onlar kimdiler?
- *Neler yaşadılar?
- *Neler giydiler?
- *Neler kullandılar?
- *Nasıl iletişim kurdular? gibi

Sanatı ve sanatçıları tanıyarak büyüyen çocuklar, ayrıca farklı sanat akımlarını da tanıyabilirler, kendi algıları çerçevesinde bu bilgileri kullanabilirler (gerçekçi sanat, soyut sanat, gerçeküstü sanat, kavramsal sanat vb.) Sanat ve sanatçılarla tanışan çocuklar hem kendi ürettiklerini hem de sanatçıların yapıtlarını bir anlamda eleştirmeyi öğrenebilirler. Yetiştiriciler, sanat eleştirisi konusunda çocukları yönlendirebilirler. Örneğin:

- *Bu gördüğünüz nedir? (Resim, heykel, fotoğraf, halı, vb.)
- *Ne gibi (biçimsel) özellikleri vardır? (büyük, yuvarlak, kare, yumuşak, katı, vb.)
- *Nelerden yapılmıştır? (kağıt, boya, metal, kil, kumaş, mermer, tahta, vb.)
- *Sanatçı burada ne anlatmaya çalışmıştır?
- *Bu çalışmayı nasıl anlatabilirsin?
- *Size neler hissettiriyor? (mutluluk, üzüntü, acı, vb.)
- *Bu yapıtı sevdiniz mi? Neden?

Buradaki amaç çocuklara sanatsal bir bakış açısı kazandırmak, yaratıcılığı ve estetik duyarlılığı geliştirmek ve kendi duygularını ifade etmeyi öğretmektedir.

Bilindiği gibi estetik, güzelliğin bilimidir ve güzel olanla ilgilenir. Çocuklar güzellik arayışında duygularını ve bedenlerini kullanırlar. Gözleri görsel olarak sanatı araştırırken, kulaklar sesleri ve müzikleri dinleyebilir. Çocuklar sanatsal çalışmalara dokunabilir, güzel

kokuları koklayabilir, yiyecekleri tadabilirler. Beden, dans ve hareket yoluyla kendilerini ifade edebilirler. Böylece küçük yaştaki çocuğun beş duyusu erken dönemde güzele doğru, güzeli yeğleyecek bir yönde eğitilebilir. Çocuklara bu konuda hem zaman hem de ortam hazırlamak ve onlara olanak yaratmak gerekir. Çevreleri estetik nesnelerle donatılmalı, bulundukları ortamlar kaotik, düzensiz, aşırı süslü değil, temiz, aydınlık ve renkli olmalıdır. Duyuları harekete geçirmeli, bakma, dinleme, dokunma, koklama ve tatma konularında onları kışkırtmalıdır. Çiçekler, bitkiler, hayvanlar, yumuşak yastıklar, sallanan sandalyeler, heykeller ortama öğretici ve estetik özellikler katarlar. Sergiler (doğal nesneler, kartpostallar, koleksiyonlar, sanat kitapları, antikalar, araç ve gereçler, makine parçaları, çömlekler, posta pulları, paralar vb.) sanat merkezleri, dans alanları vb. çocukların estetik imgeler, düşünceler, duygular yeni kavramlar üretmeleri için birer fırsat ortamlarıdır. Yarının estetik ortamıyla, zorlanmadan karşılaşabilecekleri ilk deneyim alanlarıdır.

Çocuklar, sanat merkezlerinde sergi açılışlarına, müze gezilerine, konserlere, performanslara katılabilirler. Sanatçılar (ressamlar, heykeltıraşlar, müzisyenler, grafikerler vb.) çocuklarla çalışarak onların yaşantı dünyalarını zenginleştirebilirler.

Sonuç olarak, okul öncesinde sanat eğitimi çalışmaları yapılırken çocukların duyguları geliştirici ortamların önemsenmesi gereklidir. Duyumsama, sanatsal çalışmalar yapma, sanat hakkında bilgisahibi olma, sanatçıları tanıma ve sanatçıların yöntemlerini öğrenme estetik yaşantılar için ön plana çıkmaktadır. Küçük çocuklar elbette ki sanat tarihçileri gibi eğitilemez, ama sanatçılar ve onların yapıtları ile tanışabilirler. Değişik sanat akımlarını tanıyarak bu doğrultuda çalışmalar yapabilirler. Sanatsal eleştiri konusunda da bilgilendirilebilirler.

Bu konuda yapılabilecek bazı çalışma örneklerini şöyle sıralayabiliriz;

- Bir sanat sergisi ya da müze gezilebilir. Bu mekanlarda en fazla iki ya da üç ayrı sanat akımına ait çalışmalar karşılaştırılabilir. Çocuklar farklı sanat akımlarına ait uygulamalı çalışmalar yapabilirler. Örneğin, belli bir çizim (bu insan, ağaç, ev, meyve vb.) iki ya da üç farklı sanat akımında nasıl ele alınmış, akımlar arasında ne gibi farklar ve benzerlikler bulunmaktadır? gibi. Her sanatsal yapıt tek tek ele alınır, üzerinde konuşulur, drama yöntemleri ile canlandırılır, daha sonra uygulamalı çalışmalara geçilebilir.
- Bir sanatçıyla çocuklar tanıştırılabilir. Sanatçının çalıştığı, yaşadığı mekan, giyim tarzı, kokusu, duyguları (nasıl gülüyor? Neye kızıyor? Vb.) düşünceleri, çocuklara farklı bakış açıları kazandırabilir.

Amaç, okul öncesi çocuğunun yaşantılarını olanaklar ölçüsünde ve zorlama yapmadan zenginleştirmektir. Sanat okul öncesi eğitimde vazgeçilmemesi gereken hem zevkli, hem eğlendirici, hem de öğretici, belki de en önemlisi çocuğun yaratıcılığını geliştirici, olmazsa olmaz bir alandır.

Kaynakça:

Schirrmacher, R. (1998). *Art and Creativity Development for Young Children* New York: Delmar Publishers Inc. (Çev.:Suna Karaküçük)